

Koncert Katedralnego Chóru Chłopięco-Męskiego *Pueri Cantores Thorunienses* i Toruńskiej Orkiestry Kameralnej

(Toruń, 4 listopada 2001 r.)

W dniu 4 listopada 2001 r. w Bazylice Katedralnej Świętych Janów w Toruniu miało miejsce wielkie wydarzenie muzyczne — koncert Katedralnego Chóru Chłopięco-Męskiego *Pueri Cantores Thorunienses* i Toruńskiej Orkiestry Kameralnej pod dyrekcją R. Gruczy. Solistami koncertu pod patronem biskupa toruńskiego A. Suskiego i prezydenta miasta Torunia W. Grochowskiego byli P. Stróżyk (mezzosopran), R. Smęda (baryton) i W. Sarba (organy). Ten szczególny koncert odbył się w 40-lecie pracy organistowskiej, artystycznej i dyrygenckiej R. Gruczy i w ramach jego przewodu kwalifikacyjnego II stopnia sztuki muzycznej w zakresie dyscypliny artystycznej prowadzenia zespołów wokalnych i wokально-instrumentalnych na Wydziale Dyrygentury Chóralnej, Edukacji Muzycznej i Rytmiki Akademii Muzycznej w Gdańsku oraz dla uczczenia 90-tej rocznicy Oddziału Pomorskiego PZChiO w Toruniu. Recenzenci koncertu przewodowego zjechali do Torunia z różnych stron Polski: prof. T. Błaszczyk z Akademii Muzycznej w Łodzi, prof. Cz. Freund z Akademii Muzycznej w Katowicach i prof. H. Gostomski z Akademii Muzycznej w Gdańsku.

Również dedykacja tego wydarzenia okazała się szczególna: „Pamięci ofiar ataku terrorystycznego w Ameryce”

Koncert złożony był z dwóch części. W pierwszej, Chór Katedralny zaprezentował się w rozbudowanym programie *a cappella*, część drugą wypełniło dzieło wokально-instrumentalne *Requiem* op. 9 francuskiego kompozytora Maurice'a Duruflé.

Wybór utworów na chór *a cappella* uzależniony był od wymogów, jakie stawia Rada Wydziału Akademii Muzycznej, która przeprowadza przewody kwalifikacyjne. Licznie zgromadzona publiczność mogła więc usłyszeć utwory z różnych epok, poczynając od średniowiecznego chorału poprzez renesans, barok i klasycyzm aż do romantyzmu i muzyki współczesnej. Chór rozpoczął koncert mszą gregoriańską *Orbis factor* datowaną na XIV–XVI w. Poszczególne odcinki części *Kyrie*, *Sanctus*, *Benedictus* i *Agnus Dei* wykonane zostały przez grupy głosów chłopięcych i męskich naprzemiennie, co dało ciekawy efekt kolorystyczny. Kolejno zabrzmiały dwa utwory renesansowe: O. di Lasso *Jubilate Deo* i F. Roseltiego *Adoramus te Christe*. Różne w treści pieśni wykonane zostały zgodnie z ich nastrojem i semantyką tekstu. Pierwszy emanował radością i uwielbieniem Boga widocznym w polifonicznym prowadzeniu głosów, drugi zaś zabrzmiał mistycznie. Nie zabrakło utworów największych kompozytorów epoki baroku. Usłyszeliśmy chórálne opracowanie chorału protestanckiego *Wachet auf, ruft uns die Stimme* pochodzące z kantaty J.S. Bacha (BWV 140) oraz *Canticorum júbilo* — fragment z oratorium *Juda Machabeusz* G.F. Haendla. Następnie zabrzmiał utwór z epoki klasycyzmu — *Tenebrae factae sunt* M.J. Haydna. W nastroju modlitewnego skupienia zabrzmiała także pieśń S. Moniuszki *Ojczy nasz* pochodząca z ok. 1860 r. Kolejno chór zaprezentował kunszt w *Panis angelicus* C. Francka, akompaniując W. Raczkowskiemu (tenor), który urzekł publiczność ciepłą barwą głosu i nienagannym prowadzeniem frazy. Pomostem do muzyki XX w. były *Małe wariacje* na temat *Matka mię tu posłała* S. Wiechowicza. Podczas koncertu Roman Grucza wraz z chórzystami zaprezentował aż pięć kompozycji współczesnych. Usłyszeliśmy dwa utwory zatytułowane *Alleluja*, amerykańskiego kompozytora R. Thompsona z 1940 r. R. Twardowskiego z 1990 r. Oba utwory, stanowiące swoiste opracowanie słowa zawartego w tytule oznaczającego „Chwalmy Pana”, zabrzmiały świetliście i urzekły melomanów wnikliwą interpretacją muzyki. Wykonanie utworu A. Koszewskiego *Zdrowaś Królowno Wyborna*, skomponowanego w 1963 r. do anonimowego tekstu z XV w., nagrodzono gromkim aplauzem. Druga kompozycja poznańskiego kompozytora datowana na 1996 r., *Non sum dignus*, przyniosła zawołanie „Panie, nie jestem godzien, abys przyszedł do mnie...”. Część *a cappella* zamknął chór żarliwym wykonaniem utworu M. Łukaszewskiego *Parce Domine*.

Część drugą koncertu wypełniło *Requiem* op. 9, na mezzosopran, baryton, chór mieszany, organy, kwintet smyczkowy, harfę, 3 trąbki i kotły Maurice’a Duruflé (1902–1986). Ten utwór wokalnie-instrumentalny zbudowany jest z dziesięciu części, których układ zaczerpnięty został z części *ordinarium* (stałych) i *proprium* (zmiennych) gregoriańskiej *Missa pro defunctis* (mszy żałobnej). To trudne wykonawczo i interpretacyjnie dzieło zabrzmiało w Toruniu po raz pierwszy, a jego wykonawcy odnieśli artystyczny sukces. Liryczna i modlitewnie skupiona część *Pie Jesu* na mezzosopran solo z towarzyszeniem orkiestry w interpretacji Patrycji Stróżyk, solistki Opery *Nova* w Bydgoszczy, została wykonana przejmująco i piękną, soczystą barwą głosu. Również dwa fragmenty barytonu solo poruszyły publiczność wielką ekspresją wykonawczą Ryszarda Smędy (także solisty Opery *Nova*). Jednakże naj-

większe słowa uznania należy skierować do młodych chórzystów przygotowanych przez Romana Gruczę, którzy z wielkim zaangażowaniem, perfekcją muzyczną i jednolitą barwą głosów zachwycili melomanów. W polifonicznym *Kyrie* chór urzekł nienaganną stopliwością imitujących się głosów, w *Sanctus* ciekawe eklektyczne akordy tercjowo-kwartowe przypominające renesansową technikę *fauxbourdon* wypełniły wnętrze gotyckiej świątyni mistycznym skupieniem, a chwalebna *Hosanna*, stanowiąca punkt kulminacyjny części czwartej dzieła, charakteryzowała się mocnym, głębokim *forte*. Duruflé w swym dziele wielokrotnie cytuje, zwłaszcza w sopranie, fragmenty melodii chorałowych z gregoriańskiej *Missa pro defunctis*. Z oryginalności brzmienia tych odcinków wynika jasno, iż muzyka średniowiecza nie jest obca wykonawczo dyrygentowi i chórzystom. Z „anielsko” wykonanej muzyki ostatniej części *Requiem* M. Duruflé można wnioskować o przesłaniu, jakie być może kompozytor chciał przekazać światu — przesłaniu nadziei i wiary w miłosierdzie Boże. Dzieło zostało przyjęte owacyjnie, a Roman Grucza przyjął niezliczone wyrazy uznania, gratulacje i kwiaty. Potok przemówień gratulacyjnych rozpoczął ordynariusz diecezji toruńskiej, bp Andrzej Suski, który kilka dni wcześniej podczas uroczystej Mszy św., w tejże Bazylice Katedralnej, odznaczył dyrygenta Medalem „Zasłużonym dla Diecezji Toruńskiej”

Jubilat został uhonorowany także tego wieczoru, odbierając z rąk prezesa Oddziału Pomorskiego PZChiO T. Jarzębskiego Honorową Złotą Odznakę PZChiO. Niezwykle ciepło zabrzmiały gratulacje z ust Prezydenta miasta Torunia W. Grochowskiego. Adres okolicznościowy przekazał wiceprezydent G. Potarzyński oraz Naczelnik Wydziału Kultury M. Madyda. Osobiście i emocjonalnie zabrzmiały życzenia z ust chórzystów, którzy na pamiątkę tego niecodziennego koncertu podarowali swemu *maestro* statuetkę R. Wagnera wraz z dedykacją. Życzenia dalszych sukcesów artystycznych R. Grucza usłyszał także od dyrygentów i przedstawicieli zaprzyjaźnionych chórów, zwłaszcza dyrygentki Chóru Akademickiego, prezesa Oddziału Bydgoskiego PZChiO, Stowarzyszenia Rodzin Katolickich oraz licznych przyjaciół przybyłych także z Koloni. Wielu chciałoby znać receptę na osiągnięcie tak wielu sukcesów artystycznych, jakie są udziałem R. Gruczy. Myślę, że systematyczna praca i bezgraniczne poświęcenie sztuce będą procentować u Jubilata kolejne 40 lat, czego z całego serca życzę, dołączając się do szczerych gratulacji.

Aleksandra Rogalska